

Täysistunto

Torstai 7.4.2016 klo 15.59—19.32

6. Hallituksen esitys eduskunnalle panostajalaiksi

Hallituksen esitys HE 134/2015 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.20 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis panostajalainsäädäntö ja sen ajanmukaistaminen perustuslain vaatimukset täyttäväksi kokonaisuudeksi. Tämä lakiesitys, jonka hallitus on antanut, selkeyttää säätelyä ja parantaa räjähdystyössä työskentelevien ihmisten turvallisuutta sekä ylipäättään räjäytystyöhön liittyvää yleistäkin turvallisuutta.

Halusin lyhyesti esitellä tämän mietinnön sen vuoksi, että valiokunta teki muutaman pykälämuutoksen tähän lakiin. Valiokunta on tehnyt yksimielisen mietinnön ja pitää tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena tämän lain säätämistä. Tässä on siis kyse siitä, että meillä tähän asti säätely on koostunut panostajalaista ja valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön antamista asetuksista, ja hyvin useinhan on niin, että osa niistä asioista, jotka ennen ovat olleet asetuksissa, pyritään nyt siirtämään lain tasolle. Näissä asetuksissa on ollut määräykset tämän pätevyysasiakirjan saamisen edellytyksistä ja myöntävistä viranomaisista sekä siitä koulutuksesta, jota vaaditaan, jotta voi toimia panostajana. Ja sitten taas panostajalaissa on perussäännökset siitä, miten tämä pätevyysasiakirja panostajalle voidaan saada, miten se myönnetään, miten sen voimassaolo määräytyy, miten se voidaan peruuttaa ja mitkä oikeudet on räjähteiden käsittelyyn ja mikä on meidän panostajarekisterimme.

Jos katsomme, mitä tässä nyt on muutoksina, niin itse asiassa tässä esityksessä ehdotetaan, että tämän pätevyysasiakirjan voimassaoloaika muuttuisi 10 vuodesta 5 vuoteen. Jotta se voimassaoloaika voisi jatkua, tarvitaan kertauskurssin suorittaminen, ja ajatus on se, että silloin näitten kertauskurssien kautta panostajat voisivat saada nykyistä useammin ja säännönmukaisemmin tietoa siitä, mitä lainsäädännössä on tapahtunut, onko siellä ollut jotakin muutoksia, mitä uusia määräyksiä on tullut ja miten turvallinen työskentely ja sen menetelmät ovat kehittyneet, mitä muutoksia on tapahtunut räjähdettäineissa ja niiden ominaisuuksissa. Ylipäättään koska ollaan tekemisissä vaarallisten aineiden kanssa, tämä uudistus on tarpeellinen.

Itse asiassa koska tässä panostajalaissa ja siihen liittyvässä säätelyssä puututaan henkilön oikeusasemaan, on tärkeää, että tämä on säädetty riittävän tarkkarajaisesti, varsinkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2016 vp

silloin, kun rajoitetaan sitä, voiko tuon asiakirjan saada ja miten sitä voidaan jatkaa. Elikä 5 §:ssä, jossa on kyse pätevyysasiakirjan myöntämisestä, valiokunta lähti siitä, että voidaan poistaa 5 §:n 3 momentissa oleva asetuksenantovaltuus, koska itse asiassa tuo sama asia hoituu jo 11 §:ssä ja sen 2 momentissa. Lisäksi valiokunta katsoo, että rikoslain 44 luvun 13 §:ssä säädetty vaarallisten aineiden kuljetusrikos on luonteeltaan ja vakavuudeltaan rinnastettavissa niihin rikoksiin, joista sanotaan tässä panostajalain 3 kohdassa, jossa on määritelty se, että jos tämä henkilö on tuomittu sakkorangaistukseen rikoslain 44 luvun 11 §:ssä tarkoitettussa räjähdeterikoksessa, niin silloin lisätään myös tämä kuljetuspuoli tähän listaan, mikä laissa on. Ja sitten 15 §:ssä on kyse pätevyysasiakirjan peruuttamisesta. Tässä perustuslakivaliokunta on itse asiassa elinkeinotoiminnan säätelyn yhteydessä vaikiituneesti katsonut siten, että jos lupa peruutetaan, niin silloin yksilön oikeusasemaan puututaan tiukemmin kuin esimerkiksi silloin, jos lupaa ei alun perin saakaan, ja sen vuoksi valiokunta ehdottaa 2 momentin täydentämistä siten, että panostajan pätevyysasiakirja voidaan peruuttaa, jos panostaja ei olosuhteissa tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi enää täytä myöntämisen edellytyksiä tai jos panostaja on olennaisesti rikkonut 2 kohdassa mainittuja lakeja tai niiden nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä.

Eli kolme ei ehkä ihan pelkästään teknistä muutosta mutta tämmöistä täsmentävää muutosta valiokunta tähän lakiin teki, mutta muutoin se on hyväksytty yksimielisesti.

19.25 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Otin kantaa jo aikaisemmin lähetekeskustelussa tähän esitykseen. Olin silloin huolissani esimerkiksi siitä, millä tavoin ulkomaisen ammatinharjoittajan eli tässä tapauksessa panostajan entisyys pystytään varmistamaan. En löytänyt riittävää vastausta kysymykseeni tästä hallituksen esityksestä tai valiokunnan mietinnöstä. Esityksessä on kyllä maininta, että hallintolain 31 luvun 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Lisäksi kerrotaan, että panostajan pätevyyskirjoja myönnettäessä tietoja voitaisiin hankkia pakollisen suppean turvallisuusselvityksen lisäksi esimerkiksi poliisilain 7 luvun 2 momentin mukaisen poliisin lausunnon perusteella.

Mutta kun kyseessä ovat tiettyjen maiden entiset kansalaiset, niin näitä kyselyitä voi kyllä heidän suuntaansa lähettää mutta vastauksia ei koskaan heidän suunnastaan tule. Voin tämän kertoa ihan omasta kokemuksesta. Tällainen maa on esimerkiksi Venäjä. Tiedonsaannin tärkeys henkilön entisyydestä korostuu kuitenkin mielestäni erityisesti nyt, kun turvapaikanhakijoita tulee Suomeen entistä enemmän. Heillä voi olla hyvinkin paljon kokemusta räjähdysaineiden käsittelystä ja töissä saatu koulutus, ja he haluaisivat jatkaa ammattiaan Suomessa. On selvää, että mikäli heidät katsotaan työhön sopivaksi, heidän on saatava työhön sama koulutus kuin muidenkin. Mutta millä pystymme varmistamaan, että he ovat ammattiin sopivia entisyyden perusteella? Miten heidän aikaisempi syyllistymisensä esimerkiksi huumausainerikoksiin saadaan selvitettyksi?

Panostajalain 7 § kertoo panostajalta edellytettävästä käyttäytymisestä. Pykälä kertoo tarkasti sopimusvaatimuksista: milloin on sopiva tai sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään niitä edes hallussaan. Pykälä on erittäin selvä, ja rikkomus todettavissa silloin, kun se on tehty Suomessa tai EU-maassa, mutta ei silloin, kun teko tehdään EU:n ulkopuolella. Pidän hyvänä myös sitä, että valiokunta otti kantaa vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Tämä rikos tulee myös lisätä tämän 7 §:n

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2016 vp

luetteloon, vaikka ei olisi kyseessä räjähdysaineisiin liittyvä vaarallisten aineiden kuljetusrikos.

Euroopan unionissa ei ole panostajien pätevyysvaatimuksia koskevaa yhtenäistä lainsäädäntöä. Suomen lainsäädäntö poikkeaaakin oleellisesti tietyiltä osin muiden EU-maiden lainsäädännöstä. Suomessa panostajaluokat on jaettu käytettävien räjähdemäärien ja räjähdyspaikan perusteella. Monessa muussa EU-maassa pätevyysluokat on jaettu räjähteiden käyttöyhteyden ja tehtäväkentän mukaan. Lainsäädännön eroilla on merkitystä esimerkiksi työvoiman liikkuvuuden kannalta erityisesti nyt, kun maahanmuutto on Euroopassakin suurimmillaan.

Monessa eurooppalaisessa maassa panostajan koulutus annetaan sen mukaan, missä työtä tehdään: onko työ maan alla vai maan päällä? En nähnyt esityksessä tai mietinnössä mitään mainintaa EU:n ulkopuolella annettavasta räjähdysainekoulutuksesta. Suomessa aluehallintovirasto voi myös erityisistä syistä yksittäistapauksessa myöntää ulkomailla panostajaksi pätevöityneelle oikeuden toimia panostajana, vaikka tällä ei olisi panostajalain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja koulutus- ja työkokemusvaatimuksia. Sinänsä aikaisemmallalla koulutuksella ei ole paljon merkitystä, koska Suomessa panostajaksi pääsee ideaalitalanteessa vain panostajaksi sopiva, riittävän koulutuksen saanut ja räjähteiden kanssa työskentelemään sopiva henkilö, jonka entisyys on varmistettu.

Räjähdystyöstä pitää ymmärtää, että se on ankaran vastuun alaista toimintaa ja edellyttää tekijöiltään erityistä huolellisuutta. Huolimattomuus panostajan työssä voi aiheuttaa vakavaa terveyden ja hengen vaaraa kaikille työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille. Mielestäni panostajaksi ei pidä päästää henkilöä, jonka rikostaustoja ei pystytä varmuudella toteamaan, olipa hän suomalainen tai ulkomaalainen henkilö.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkelläkin räjähdysaineita on kateissa tuhansia kiloja. Suomessa on tapana pistää louhintatyömaiden räjähteet palosuojattuun peltikoppiin ja häkki sen ympärille. Näin kaikki näkevät, missä räjähteitä säilytetään. Lukot ovat yleensä keveitä riippulukkoja, jotka saadaan auki hetkessä. Räjähteiden turvalliseen varastointiin tulisi työmailla kiinnittää entistä enemmän huomiota.

19.30 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää, ihan lyhyesti vain. Me kävimme kyllä tätä problematiikkaa läpi valiokunnassa, ja sen tiedon perusteella, minkä saimme sekä sisäministeriön että poliisiviranomaisten puolelta, päädyimme tähän ratkaisuun, mikä tässä laissa on. Itse asiassa nämä tahot asiantuntijoina pitivät tätä selvitystä riittävänä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 134/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.